

AUTOR: *dr.sc. Izet Bajrambašić,*
građanin Bosne i Hercegovine
sa ustavnim suverenitetom

AUTORIZIRANI TEKST NEZAVISNOG AUTORA: MOJ POGLED NA „INCOG 94“

REPUBLIKA HRVATSKA JE 02. FEBRUARA 1994. GODINE PROGLASILA SVOJ DRŽAVNI SUVERENITET NA POMORSKOM TERITORIJU REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Izgrađeni Pelješki most bi bio pomorsko dobro Republike Hrvatske i konačni pečat, za trajnu promjenu pravnih činjenica i stečenih prava, u ovom dijelu Jadranskog mora na štetu: suvereniteta, teritorijalnog integriteta i međunarodnih prava Bosne i Hercegovine

IZJAVA AUTORA: Ja nemam legitimitet i legalitet za tumačenje pravnih normi, zakona, sudskih presuda i slično, a imam prirodno i građansko pravo, da vidim, zapažam i pratim događaje, aktivnosti i prepoznam činjenice, te imam sposobnost za njihovo konceptualno povezivanje i shodno tome, definisanje ponašanja, namjera i ciljeva određenih događaja, pojava i procesa.

CILJ: Doprinis u rješavanju međudržavnih problema nastalih u vezi sa Jadranskim morem, između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, putem relevantnog, otvorenog i javnog informisanja najodgovornih funkcionera u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti ove dvije nezavisne i samostalne države.

SAŽETAK

Pomorski zakonik Republike Hrvatske, „*koji je donio Hrvatski sabor na sjednici 8. prosinca 2004. godine*“, je proglasio Predsjednik Republike Hrvatske 14. decembra 2004. godine (objavljeno u Narodnim novinama, Službeni list br. 181/2004 od 21.12.2004.). Ovim Zakonom je utvrđeno da: „*Stupanjem na snagu ovoga Zakonika prestaje važiti Pomorski zakonik (»Narodne novine« broj 17/94., 74/94. i 43/96.) osim odredaba o upisu brodova...*“ (Čl. 1031. Zakonika).

Iako je, prestao da važi Pomorski zakonik, „*koji je donio Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici dana 27. siječnja 1994. godine*“, a Predsjednik Republike Hrvatske isti proglasio 02. februara 1994. godine (objavljeno u NN, Službeni list br. 17/1994 od 7.3.1994.), odredbe ovog Zakona koje se odnose na činjenicu da je Republika Hrvatska, proglasila svoj državni suverenitet na pomorskom teritoriju Republike Bosne i Hercegovine, suštinski su ostale nepromijenjene do danas. Sve te odredbe u Pomorskom zakoniku (NN broj 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15) su i danas na snazi, izuzev izmjene u Čl. 42. (NN 26/15), koji se odnosi na epikontinentalni pojas i razgraničenje u ovom pojasu.

Konceptualni proces „**INCOG 94**“ (naziv procesa, samo ovdje, uslovno, radi lakšeg i boljeg razumijevanja) je počeo u ratno vrijeme, 02. februara 1994. godine, kada je istovremeno sa proglašenjem Pomorskog

zakonika, proglašen i državni suverenitet Republike Hrvatske na pomorskom teritoriju Republike Bosne i Hercegovine. To stanje je konceptualno definisano odredbama ovog Zakona (članovi: 1, 6, 7 i 19). Ovim odredbama utvrđeno je, da se Zakonom „uređuje morski i pomorski prostori Republike Hrvatske...” (Čl. 1), te „Suverenitet Republike Hrvatske na moru prostire se na unutrašnje morske vode i teritorijalno more Republike Hrvatske, na zračni prostor iznad njih te na dno i podzemlje tih morskih prostora“. (Čl. 6.). Zatim su utvrđene prostorne dimenzije (obuhvat) unutrašnjih voda i teritorijalnog mora. Prema tome, unutrašnje morske vode Republike Hrvatske obuhvataju, između ostalog i „dijelove mora između crte niske vode na obali kopna i ravne polazne crte za mjerenje širine teritorijalnog mora članka 19. stavak 2. točke 2) i 3) ovoga Zakona.“ (Čl. 7.). Obala kopna Republike Hrvatske ovdje je utvrđena sa kontinuitetom, bez uvažavanja i isključenja 24 km obale kopna Republike Bosne i Hercegovine i pomorskog teritorija Republike Bosne i Hercegovine. Teritorijalno more Republike Hrvatske je utvrđeno (Čl.19.) na isti način, bez uvažavanja i isključenja pomorskog teritorija Republike Bosne i Hercegovine. Ustavri, Republika Bosna i Hercegovina je potpuno isključena kao da nije pomorska zemlja i da joj ne pripada dio Jadranskog mora. Čak šta više, u cijelom Zakonu se nigdje ni ne spominje Republika Bosna i Hercegovina kojoj, jasno, pripada dio Jadranskog mora i slobodan pristup otvorenom moru, kao članici Konvencije UN o pravu mora od januara 1994. godine. (Republika Hrvatska je članica ove Konvencije od maja 1995. godine).

Ovim zakonskim putem, pomorski teritorij Republike Bosne i Hercegovine je pripojen Republici Hrvatskoj i na istom je proglašen suverenitet Republike Hrvatske, umotano u zakonski utvrđeni suverenitet Republike Hrvatske na unutrašnjim morskim vodama i teritorijalnom moru.

Sve navedene zakonske odredbe, prema članovima: 1, 6, 7 i 18 (Pomorski zakonik: NN broj 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15), su i danas na snazi.

Uz navedeno, treba dodati da je u Pomorskom zakoniku od 1994. godine definisano i sljedeće: „*Pomorsko dobro je opće dobro od interesa za Republiku Hrvatsku...*“, zatim da, „*Pomorsko dobro čine unutarnje morske vode i teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, te dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen općoj upotrebi...*“. (Čl. 48. i 49.). Ove odredbe Zakona, odnosno cijelo poglavlje (DIO TREĆI „Pomorsko dobro“) je preneseno u Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03, 141/06, 38/09, 56/16).

Osim navedenog, pomorskim dobrom se smatra: „...*te dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen općoj upotrebi ili je proglašen takvim, kao i sve što je s tim dijelom kopna trajno spojeno na površini ili ispod nje*“. Tu, jasno, spadaju i građevine spojene s kopnom. Sljedstveno tome, izgrađeni Pelješki most bi bio pomorsko dobro Republike Hrvatske, sa svim karakteristikama kako je definisano. Novostečena prava izgradnjom Pelješkog mosta tj. pomorskog dobra, dovela bi do sukoba sa, danas već, stečenim međunarodnim pravima koja ima Bosna i Hercegovina prema Konvenciji UN o pravu mora. Na taj način, Republika Hrvatska bi štiteći svoja zakonska i ustavna prava, po osnovu izgrađenog mosta kao pomorsko dobro, trajno onemogućila Bosnu i Hercegovinu da ostvari svoj puni suverenitet, teritorijalni integritet i stečena međunarodna prava.

Sasvim je jasno, da bi izgrađeni Pelješki most bio konačni pečat za trajnu promjenu pravnih činjenica i stečenih prava, u ovom dijelu Jadranskog mora na štetu: suvereniteta, teritorijalnog integriteta i međunarodnih prava Bosne i Hercegovine. Na taj način bi se, i završio državni proces „INCOG 94“.

KONAČNO: Evropska unija, izvršni i zakonodavni organi dvije države nisu razmatrali navedenu situaciju, konačnu namjeru i cilj aktivnosti i finansijskih sredstava namijenjenih za izgradnju Pelješkog mosta, u okviru državnog procesa „INCOG 94“.

DRŽAVNI KONCEPTUALNI PROCES „INCOG 94“

A. Zakonodavne aktivnosti i pravne činjenice od 1994. godine

1. Pomorski zakonik Republike Hrvatske od 02. februara 1994. godine i državni suverenitet Republike Hrvatske na pomorskom teritoriju Republike Bosne i Hercegovine

1.1. „*Proglasavam Pomorski zakonik, koji je donio Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na sjednici dana 27. siječnja 1994.godine*“. (Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman, v. r.; Broj: PA4-14/1-94.; Zagreb, 2. veljače 1994.; Predsjednik Zastupničkog doma Sabora Stjepan Mesić, v.r. Klasa: 342-01/93-01/04; Zagreb, 27. siječnja 1994.; Objavljeno u NN, Službeni list br. 17/1994 od 7.3.1994.).

1.2. „*Odredbama ovoga Zakona uređuju se **morski i podmorski prostori Republike Hrvatske**,...*“ (Čl. 1.).

1.3. „*Suverenitet Republike Hrvatske na moru prostire se na **unutrašnje morske vode i teritorijalno more Republike Hrvatske**, na zračni prostor iznad njih te na dno i podzemlje tih morskih prostora*“. (Čl. 6.).

1.4. „***Unutrašnje morske vode Republike Hrvatske** obuhvaćaju: 1) luke i zaljeve na obali kopna i otoka, 2) dijelove mora između crte niske vode **na obali kopna i ravne polazne crte** za mjerenje širine teritorijalnog mora iz članka 19. stavka 2. točke 2) i 3) ovoga Zakona*“. (Čl. 7.).

1.5. „***Teritorijalno more Republike Hrvatske** je morski pojas širok 12 morskih milja, računajući od polazne crte u smjeru gospodarskoga pojasa. Polaznu crtu čine: 1) crte srednje niske vode uzduž obala kopna i otoka, 2) ravne crte koje zatvaraju ulaze u luke ili zaljeve, 3) ravne crte koje spajaju ove točke na obali kopna i na obali otoka: a) **rt Zarubača** – jugoistočni rt otoka Mrkan – južni rt otoka Sv. Andrija – rt Gruj (otok Mljet), b) rt Korizmeni (otok Mljet) - otok Glavat - rt Struga (otok Lastovo) - rt Veljeg mora (otok Lastovo) - jugozapadni rt otoka Kopište - rt Velo danče (otok Korčula) - rt Proizd - jugozapadni rt otoka Vodnjak - rt Rat (otok Drvenik mali) - hrid Mulo - hrid Blitvenica – otok Purara – otok Balun – otok Mrtovac – otok Garmenjak veli – točka na Dugom otoku s koordinatama 43°53'12" sjeverne geografske širine i 15°10'00" istočne geografske dužine, c) rt Veli rat (Dugi otok) – hrid Masarine – rt Margarina (otok Susak) – pličina Albanež – otok Grunj – hrid Sv. Ivan na pučini – pličina Mramori – otok Altiež – **rt Kastanjija***“. (Čl. 19.).

1.6. „*Polazne crte su ucrtane u pomorskoj karti "Jadransko more", koju izdaje Državni hidrografski Zavod*“. (Čl. 19.).

1.7. „*Epikontinentski pojas Republike Hrvatske obuhvaća morsko dno i morsko podzemlje izvan vanjske granice teritorijalnoga mora Republike Hrvatske u smjeru pučine do granica epikontinentskog pojasa sa susjednim državama.*

Granice epikontinentskog pojasa Republike Hrvatske i Republike Italije utvrđene su sporazumom između Italije i bivše SFRJ iz 1968. godine.

Dok se postigne sporazum o razgraničenju epikontinentskog pojasa sa Crnom Gorom, odnosno sa Saveznom Republikom Jugoslavijom (Srbija i Crna Gora), Republika Hrvatska će uživati suverena

prava u tome pojasu do crte sredine koja se nastavlja na vanjsku granicu teritorijalnog mora u Bokokotorskom zaljevu u smjeru pučine“. (Čl. 43.).

1.8. Izmjene i dopune ovog Pomorskog zakonika su objavljene u Narodnim novinama broj 74/94 i 43/96, s tim da, ovdje navedene odredbe istog, su ostale nepromijenjene.

2. Pomorski zakonik Republike Hrvatske od 14. decembar 2004. godine i državni suverenitet Republike Hrvatske na pomorskom teritoriju Republike Bosne i Hercegovine

2.1. „*Proglašavam Pomorski zakonik, koji je donio Hrvatski sabor na sjednici 8. prosinca 2004. godine*“.
(Broj 01-081-04-3801/2; Zagreb, 14. prosinca 2004.; Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, v. r.; Predsjednik Sabora Republike Hrvatske Vladimir Šeks v.r.; Klasa: 342-01/04-01/04; Zagreb, 8. prosinca 2004.; Objavljeno u NN, Službeni list br. 181/2004 od 21.12.2004.).

2.2. „*Stupanjem na snagu ovoga Zakonika prestaje važiti Pomorski zakonik (»Narodne novine« broj 17/94., 74/94. i 43/96.) osim odredaba o upisu brodova koje prestaju važiti osnivanjem upisnika jahti*“.
(Čl. 1031.).

2.3. Usvajanjem novog Pomorskog zakonika, odredbe ranijeg Zakona (NN broj 17/94., 74/94. i 43/96.) navedene u poziciji 1. ovog teksta, u smislu datih navoda i suštine značenja, su ostali nepromijenjeni (članovi 1., 6., i 7.), dok je član 19. postao član 18., a član 43. je postao član 42.

2.4. Izmene i dopune ovog (novog) Pomorskog zakonika su objavljene u NN broj 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, s tim da, ovdje navedene odredbe (član 1., 6., 7., i 18.), se nisu mijenjale, a izmena je napravljena u Čl. 42. (NN 26/15), koji sada glasi:

„(1) *Epikontinentalni pojas Republike Hrvatske obuhvaća morsko dno i morsko podzemlje izvan vanjske granice teritorijalnoga mora Republike Hrvatske u smjeru pučine do granica epikontinentalnog pojasa sa susjednim državama.*

(2) *Granice epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske i Talijanske Republike utvrđene su Sporazumom između Vlade SFRJ i Vlade Talijanske Republike o razgraničenju epikontinentalnog pojasa između dvije zemlje iz 1968. godine.*

(3) *Do postizanja sporazuma o razgraničenju epikontinentalnog pojasa sa Crnom Gorom, Republika Hrvatska će, sukladno pravilima međunarodnog prava i odredbama Konvencije UN-a o pravu mora, uživati suverena prava i jurisdikciju u tome prostoru do crte sredine koja se nastavlja na vanjsku granicu teritorijalnog mora u Bokokotorskom zaljevu u smjeru pučine“.* (Čl. 42. Zakonika, NN 26/15, na snazi od 17.03.2015.).

Analiza i konceptualne činjenične poveznice u procesu „INCOG 94“:

a) Pomorskim zakonikom Republike Hrvatske od 02. februara 1994. godine utvrđen je i proglašen suverenitet Republike Hrvatske na teritoriju i pomorskom teritoriju Bosne i Hercegovine na način da je Zakonom utvrđeno da Republika Hrvatska: (i) ima suverenitet i da joj pripada obala kopna, koja prema Zakonu ima kontinuitet od jugo-istoka (rt Zarubača, južno od Cavtata) do sjevero-zapada (rt Kastanjija zapadno od Novigrada, Istra), ne uvažavajući i ne isključujući, pri tome, 24 km obale kopna Bosne i Hercegovine i (ii) ima državni suverenitet na unutrašnjim vodama koje obuhvataju prostor mora od crte

niske vode na obali kopna (sjevero-istok) i ravne polazne crte za mjerenje širine teritorijalnog mora (jugo-zapad), ne isključujući pri tome dio (teritorij) Jadranskog mora Bosne i Hercegovine.

Prema navedenim činjenicama i zakonskim odredbama, Republika Hrvatska je pripojila pomorski teritorij koji pripada međunarodno priznatoj i suverenoj državi Bosni i Hercegovini i na istom je proglasila svoj državni suverenitet.

- b) U praksi, ovaj pomorski prostor Bosne i Hercegovine je pravno izoliran, u smislu vlastitog pravno kontrolisanog rezervata Republike Hrvatske. Ovim prostorom Republika Hrvatska upravljanja na direktan sistematičan način (npr. granične i carinske procedure, sve kontrole ulaza i izlaza iz ovog pomorskog prostora, spriječavanje slobodnog pristupa otvorenom moru...), i indirektan podsistemski načini (npr. prostorno-planski poslovi, ribarstvo, unutrašnja plovidba, sport, zabava, odmor, rekreacija...). Indirektno podsistemsko upravljanje Republike Hrvatske je putem vaninstitucionalne političke povezanosti, a što uveliko ometa realizaciju aktivnosti nadležnih Institucija Bosne i Hercegovine (npr. izgradnja i uspostavljanje međunarodnog pomorskog graničnog i carinskog prijelaza, izgradnja obilaznice Neum na dijelu Mediteranskog EU koridora - cesta E-65 i sl.). Političko povezivanje, vjerovatno, ne isključuje aktivne političke faktore i namjere bivše Hrvatske Zajednice Herceg-Bosne, koju je Republika Hrvatska izuzetno podržavala, bez validnih dokaza da to tako, nije i danas.
- c) U pomorskoj karti »Jadransko more«, koju izdaje Hrvatski hidrografski institut iz Splita, prema Zakonu, očigledno je da nije ucrtana pomorska granica između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, i nije poštovana Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora, pa je vjerovatno takva nevjerodostojna, na štetu članice Konvencije Bosne i Hercegovine, diplomatskim putem dostavljena Generalnom sekretaru UN, nakon što je Republika Hrvatska u maju 1995. godine postala članicom ove Konvencije. Naknadno, granica je unesena, ne prema Pomorskom zakoniku i njegovim eventualnim izmjenama, već na način, kako su to i sami javno saopštili: *“Morska granica RH s BiH iscrtna je po koordinatama sukladno direktnom zahtjevu Ureda predsjednika Franje Tuđmana i kao takva predana natrag Uredu predsjednika”*. (Zvonko Gržetić, ravnatelj Instituta, 2012.; <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/>). Stručnjaci u Hrvatskoj to nisu prihvatili blagonaklono i uputili su kritike: *“Začuđeni smo što se u splitskom Institutu nije radilo po pravilima, uz poštovanje Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, posebice članku 15. koji govori o razgraničenju teritorijalnog mora između država čije obale leže sučelice ili međusobno graniče”*. (Niko Kapetanić, 2012.; <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/>).
- d) Sretna okolnost koja se mora istaknuti ovdje je, da prilikom sistematičnog pripajanja teritorija Bosne i Hercegovine Republici Hrvatskoj nije, direktno s ovim razlogom, bilo ljudskih žrtava, ubijanja, ranjavanja, posebnog protjerivanja, iseljavanja i slično, kao što je bilo, npr. u Ukrajini prilikom pripajanja poluotoka Krima (Ukrajina) Ruskoj Federaciji. Zapadne zemlje (članice G-7, NATO-a, Europske unije i SAD), još uvijek smatraju da je Krim dio Ukrajine. Republika Hrvatska nije članica G-7, a dio je stava NATO-a i Evropske unije. Osim toga, Republika Hrvatska je dio sankcija protiv Ruske Federacije, zbog pripajanja Krima, zajedno sa SAD, EU, Kanadom, Japanom i ostalima.
- e) S obzirom na ratno vrijeme u kojem je počeo proces „INCOG 94“ bitne su i činjenice: Žalbeno vijeće Haškog suda za bivšu Jugoslaviju je 29. novembra 2017. godine, u okviru žalbene presude bosanskohercegovačkoj šestorci, izreklo presudu gdje postoje određeni zaključci i tvrdnje, koje bi stručno pravno lice moglo konceptualno povezati sa procesom „INCOG 94“. To posebno, kad se, između ostalog, a u vezi s presudom, u obzir uzme sljedeće: *„Žalbeno vijeće je utvrdilo da je prvostupanjskom presudom pravilno utvrđeno postojanje međunarodnog oružanog sukoba, te da je*

pravilno utvrđeno da je Hrvatska provodila kontrolu preko lokalnih tijela u Herceg Bosni što potvrđuje da je postojalo stanje okupacije. Žalbeno vijeće odbacilo je i žalbene osnove u kojima se tvrdilo da nije postojao udruženi zločinački pothvat“. (<http://ba.n1info.com/a229525/Vijesti/Vijesti/Vijece-utvrdilo-udruzeni-zlocinacki-poduhvat.html>);

„Suci su također konstatali da su članovi udruženog zločinačkog pothvata, uz bivše čelnike Herceg-Bosne, bili i bivši predsjednik Hrvatske Franjo Tuđman, ministar obrane Gojko Šušak i general Janko Bobetko. Njihov zajednički cilj je, prema presudi, bilo uspostavljanje dijela hrvatske države na teritoriju Bosne i Hercegovine, u granicama nekadašnje hrvatske banovine iz 1939. godine. Šestorica optuženih bili su, prema presudi, među "arhitektima tog projekta".

(<http://www.dw.com/hr/zavr%C5%A1etak-najdu%C5%BEeg-ha%C5%A1kog-su%C4%91enja/a-41566662>).

Sugestije za rješavanje problema narušenog suvereniteta, teritorijalnog integriteta i međunarodnih prava Bosne i Hercegovine

Poštujući sve deklarativno iskazane stavove političara, s obje strane, u vezi „dobrosusjedskih odnosa dvije države na visokoj razini“ ili njihovu stvarnu želju da je to ostvariva vizija u budućnosti, realne sugestije za rješavanje nastalih problema su sljedeći:

1. Da vlasti Republike Hrvatske donesu zakon o izmjenama i dopuna važećeg Pomorskog zakonika Republike Hrvatske (NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15) u kojem bi se otklonile sve, još uvijek važeće odredbe kojima se ugrožava suverenitet i teritorijalni integritet, te prava Bosne i Hercegovine prema Konvenciji UN o pravu mora, a što se odnosi na:
 - 1.1. Kontinuitet obale kopna Republike Hrvatske, uz priznavanje obale kopna Bosne i Hercegovine,
 - 1.2. Definisane unutrašnjih pomorskih voda Republike Hrvatske na način, da se umjesto obale kopna (u kontinuitetu) unese tekst kojim se potvrđuje stvarno pravo, kao npr. „do pomorske granice sa Bosnom i Hercegovinom“, kao i dvije tačke na obali kopna odakle polazi/završava pomorska granica dvije države.
 - 1.3. Da se unesu naslijeđena prava Bosne i Hercegovine od SFRJ i sve odredbe Konvencije UN o pravu mora, prema suverenitetu i geografskom položaju dvije države, kako bi svaka država ostvarila svoja prava. Za Bosnu i Hercegovinu je posebno bitno pravo slobodnog pristupa otvorenom moru.
2. Da vlasti dvije države razmotre međunarodni Sporazumom između Vlade SFRJ i Vlade Talijanske Republike o razgraničenju epikontinentalnog pojasa između dvije zemlje iz 1968. godine, te utvrde sukcesijska prava Bosne i Hercegovine slijedom odredbi tog Sporazuma.

B. Sporazum o granici između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske od 1999. godine (potpisnici predsjednici država: Alija Izetbegović i Franjo Tuđman)

Sporazum o državnoj granici između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske su, na marginama prvog samita Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu u Sarajevu 30. 7. 1999. godine, potpisali predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman i Predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović.

Osporavanja ratifikacije ovog sporazuma u Republici Hrvatskoj su prisutna, a razlozi su veoma različiti i uglavnom su političke naravi. Mogući, neiskazan, razlog bi mogle biti odredbe Pomorskog zakonika, u smislu procesa „INCOG 94“, kojima su oduzeta prava Bosni i Hercegovini i kojima je Republika Hrvatska proglasila svoj suverenitet na pomorskom teritoriju Bosne i Hercegovine. Taj stav, nedecidno, a s istim ciljem i namjerom iznosi akademik i poznavalac međunarodnog pomorskog prava **Vladimir Ibler** u knjizi „Međunarodno pravo mora i Hrvatska“ (2001.): *“Ističući još jednom stajalište da pitanja vezana uz koridor Neum-Klek nisu materija koju regulira Pravo mora, ne smeta i ne može škoditi ako se tome doda da bi bilo dobro ukinuti taj koridor. Razumije se samo po sebi da bi to bilo moguće samo dvostranim sporazumom i uz to povoljnim okolnostima, te u pravo vrijeme (timing). Bio bi to politički vrlo mudar potez na obostranu korist Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Zbog svega toga..., u skladu sa pozitivnim međunarodnim pravom, s poštivanjem prava toga dijela Hrvatske na samoodređenje i s uvjetima postojanja dobrosusjedskih odnosa. Ugovor o državnoj granici između Hrvatske i Bosne i Hercegovine potpisan u Sarajevu 30.7 1999. godine ne bi smio biti ratificiran a da prije toga ne budu ispravljene neprihvatljive i za Hrvatsku štetne odrednice”.*

Suprotno mišljenje svježijeg datuma, sa obratnim interesom, u slučaju spora sa Slovenijom je izjava: *“...Za nas je ovo obrana hrvatskog suvereniteta. Svaki centimetar mora jednako je vrijedan kao i centimetar kopna”* - poručio je **Božo Petrov**, 2017. (<https://www.vecernji.hr/vijesti/svaki-centimetar-mora-vrijedan-je-kao-centimetar-kopna-slovenija-arbitraza>).

Naravno, postoje i drugačija mišljenja i razumijevanja. *„Granica između Hrvatske i BiH – onako kako je definirana ugovorom koji su 1999. potpisali Franjo Tuđman i Alija Izetbegović – pravedna je, a ključne točke oko kojih se podigla bura, Veliki i Mali Školj i vrh Kleka, prema međunarodnoj praksi razgraničenja, pripadaju BiH. Da Hrvatska izađe na arbitražu, izgubila bi“*, izjavio je ranije ovog ljeta, **Vladimir Đuro Degan**, voditelj Jadranskog instituta HAZU. Treba dodati i da se u praksi međunarodnih sudova i arbitraža razgraničenja na kopnu i moru koristi načelo teritorijalnih cjelina: manje se priklanjaju većima. Dakle, dva su škoja uz obalu BiH i njoj se priklanjaju. Tim je kriterijem obavljena arbitraža kanala između Argentina i Čilea i presuda između Eritreje i Jemena”. (2012.; <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sve-sto-ste-zeljeli-znati-o-sporazumu-tudman-izetbegovic-20120913>).

Ugledni stručnjaci izražavaju potrebu ratifikacije: *„Cijeli bi se slučaj, jasno, mogao iznijeti i pred neko sudište, ali treba imati u vidu da su dva ugledna hrvatska međunarodna pravnik, Davorin Rudolf i Vladimir Đuro Degan u više navrata rekli kako ocjenjuju da takve argumente ne bismo mogli obraniti“*. (2012.; <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sve-sto-ste-zeljeli-znati-o-sporazumu-tudman-izetbegovic-20120913>).

Sugestija za rješavanje pitanja državne granice između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske

1. Realizirati Prijedlog broj 1. iz pozicije A.
2. Ratificirati Sporazum u Republici Hrvatskoj u redovnoj proceduri, u tom smislu, u Bosni i Hercegovini neće biti problema za ratifikaciju ovog Sporazuma.

C. Izgradnja Pelješkog mosta

1. Izgrađeni Pelješki most bi bio pomorsko dobro Republike Hrvatske i konačni pečat za trajnu promjenu pravnih činjenica i stečenih prava, u ovom dijelu Jadranskog mora na štetu: suvereniteta, teritorijalnog integriteta, i međunarodnih prava Bosne i Hercegovine. To ne bi trebalo biti prihvatljivo ni za jednu državu, a svakako ni za Evropsku uniju.

Sugestija za rješavanje pitanja izgradnje Pelješkog mosta

1. Nakon realizacije aktivnosti prema sugestijama iz pozicija A i B, uz obostranu podršku i zadovoljstvo dvije države i Evropsku uniju, početi i završiti izgradnju Pelješkog mosta.